

ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ - ਸਬਦ ੩੩

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਕਉਨੁ ਕਰੈ ॥

ਰਾਗੁ ਮਾਰੂ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੧੧੦੬

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਕਉਨੁ ਕਰੈ ॥

ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜੁ ਗੁਸਈਆ ਮੇਰਾ ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰੁ ਧਰੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਾ ਕੀ ਛੇਤਿ ਜਗਤ ਕਉ ਲਾਗੈ ਤਾ ਪਰ ਤੁਹੀ ਢਰੈ ॥

ਨੀਚਹ ਊਚ ਕਰੈ ਮੇਰਾ ਗੋਬਿੰਦੁ ਕਾਹੂ ਤੇ ਨ ਡਰੈ ॥੧॥

ਨਾਮਦੇਵ ਕਬੀਰੁ ਤਿਲੋਚਨੁ ਸਧਨਾ ਸੈਨੁ ਤਰੈ ॥

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਹਰਿ ਜੀਉ ਤੇ ਸਭੈ ਸਰੈ ॥੨॥੧॥

ਸਾਰ: ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਨਿਯਮ ਪੱਖਪਾਤ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਰੁਤਬੇ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਗਤ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਅਛੂਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਰਵਾਇਤੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਜਾਂ ਬਹੁਮਤ ਰਾਏ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿਜਮਈ ਅਵਸਥਾ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਅਕਸਰ ਉਲਝਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਤਰਜੀਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਰਹਿਤ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਚਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਵੱਲ ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਕਉਨੁ ਕਰੈ ॥

ਅਜਿਹੀ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਦੇਖਭਾਲ, ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੋਰ ਕੌਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਅੰਤਰੀਵੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ।

ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ਗੁਸਈਆ ਮੇਰਾ ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰ ਧਰੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ, ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ, ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਛੱਤਰ ਰੱਖ ਨਿਵਾਜ਼ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬਿਬੇਕ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰੀਵੀ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਮਾਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਅਕਸਰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।
(੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਜਾ ਕੀ ਛੇਤਿ ਜਗਤ ਕਉ ਲਾਗੈ ਤਾ ਪਰ ਤੁਹੀ ਢਰੈ ॥

ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੇਹ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੂਸ਼ਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਗਿਆਨਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਦਵੈਤ ਦੀ ਪੀੜਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਾਗਰੂਕਤਾ, ਜੋ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀ ਹੈ, ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨੀਚਹ ਉਚ ਕਰੈ ਮੇਰਾ ਗੋਬਿੰਦੁ ਕਾਹੂ ਤੇ ਨ ਡਰੈ ॥੧॥

ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੀਵੇਂ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੀ। ਇਹ ਭਾਵ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਨਿਯਮ ਪੱਖਪਾਤ, ਸਮਾਜਿਕ ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। (੧)

ਨਾਮਦੇਵ ਕਬੀਰੁ ਤਿਲੋਚਨੁ ਸਧਨਾ ਸੈਨੁ ਤਰੈ ॥

ਨਾਮਦੇਵ, ਕਬੀਰ, ਤਿਲੋਚਨ, ਸਧਨਾ ਅਤੇ ਸੈਣ ਸਾਰੇ ਦਵੈਤ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਗਏ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿਛੋਕੜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਹਸਤੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਿਬੇਕ ਦੀ ਸਰਵਵਿਆਪਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਹਰਿ ਜੀਉ ਤੇ ਸਭੈ ਸਰੈ ॥੨॥੧॥

ਰਵਿਦਾਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, " ਹੇ ਸਿਆਣੇ ਜੀਵ ਸੁਣੇ, ", ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਸਭ ਕੁਝ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਝ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰੀਵੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। (੨)(੧)

ਤੱਤ: ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਉਹ ਰੂਪ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਹੀ ਛੱਤਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਰਤਦਿਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਿਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ ਮਸਕੀਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਸਨਮਾਨਤਾ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਹਕੀਕਤ ਸਮ-ਤੋਲਣਹਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਉੱਤਮਤਾ ਜਾਂ ਹੀਣਤਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਰੁਤਬੇ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਇਕ ਸੱਚੀ ਨੇੜਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਨਿਰਬਲਤਾ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation

ਵੈੱਬਸਾਈਟ: OnenessInDiversity.com

ਈਮੇਲ: onenessindiversityfoundation@gmail.com